

Turinys

Vikaras Paulius.....	9	Prūsai puola Kionigsbergą	169
Mėmelio apylinkių lankymas.....	18	Vėluvos užkariavimas.....	174
Žardės plėšikai	31	Tirsko krikštas	179
Valteris ir Paulius lanko kuršių gyvenvietes.....	39	Grįžimas jūra į Mėmelį.....	182
Birtha.....	53	Legenda apie pirato Norbio lobį.....	188
Palangės žynys Mėmelyje	61	Darbai namuose	191
Svarbūs reikalai nelaukia.....	71	Kionigsbergo pirkliai Mėmelio rotušėje	209
Kaimynas Algminas iš Karšuvos.....	76	Sakmė apie vienuolį bibliotekininką.....	212
Vergo Putšos vargai	80	Nauji džiaugsmi ir darbai.....	215
Sembų sutriuškinimas.....	85	Gudrusis Algminas.....	228
Mėmelio kariai grįžta iš Sembijos.....	96	Karšuvos žynio nuotykių pajūryje	236
Pagalba Žardės kalviams	98	Svarbusis špitolininkas Tomas.....	244
Nauji darbai laukia	103	Naujienos iš ordino.....	247
Mėmeliečių kelionė į Nadruvą ir Sembą.....	108	Artėja neramūs laikai	251
Kionigsbergo pilis.....	115	Mėmelis atsilaiko	256
Svečiuose pas Torską.....	129	Paliaubos	273
Eskulapas Tomas Romovėje.....	141	Mėmelis – Hanzos sąjungos miestas.....	285
Kionigsbergas stiprėja	159	Skuodo mūšis	290
Prūsai ruošiasi kerštui.....	165	Mėmelio komtūro kalavijas.....	302

Mėmelis atsilaiko

1257 metų pavasarį Ivangėnų pilyje ir aplink ją išsibarsčiusiose kaimuose susirinko aštuonios vėliavos Algmino žemaičių kariaunos, iš viso apie tūkstantį aštuonis šimtus skydų. Atvyko žemaičių iš Kražių, Plungos, Ariogalos, Tverų, Kėdainių ir Raseinių. Raseiniečiai atsitempė ketvertą balistų. Girvydas pranešė, kad, kaip ir buvo planuota, tą pavasarį Saulės žemaičiai su sąjungininkais įsiveržė į Pietų Kuršą ir, verždamiesi link Goldingos, triukšmingai teriojo viską pakeliui, keldami didžiulę vietinių sumaištį. Mindaugo lietuvių septynios vėliavos nuėjo prie Ramigės pilies ir, nesulaukusios pilies skalvių džiaugsmingo priėmimo, dalį anų išžudė, o nusileidusius nusileidus lietuviams, priėmė savo globon. Po to lietuviai įsitvirtino Ramigės pilyje. Lietuviai su jiems pasidavusiais skalviais pilyje laukė, ar pasirodys kryžiuočiai iš Prūsijos pusės, ar persikels per Nemuną pagalba Mėmeliui.

1257 metų pavasario pabaigoje Algmino kariauna pajudėjo iš Karšuvos į vakarus. Ėjo jau gerai pradžiūvusiais keliais,

žaliuoti pradėjusiomis pievomis ir tamsiais miškais į vakarus, link Dangės žiočių. Vasaros pradžioje Algmino kariauna priartėjo prie Mėmelio pietrytinės pusės ir įkūrė stovyklą per ketvirtą dienos kelio nuo miesto ribų, tarp Mėmelio ir Minijos upės, pastarosios vakariniame krante, žaliuojančioje didžiulėje pievoje. Algmino kariai stovykloje išskleidė palapines ir susirentė pašiūres iš rąstų, skeltų lentų ir gyvulių odų. Pačią stovyklą aptvėrė vežimais, kurių su visa manta atsivežė visą galybę – kokį šimtą ar du.

Kai tik kariauna įsikūrė, Algminas su vėliavų vadais savo palapinėje planavo būsimą mūšį. Pasigirdo žirgų kanopų garsas ir kažkas garsiai bumbtelėjo. Netrukus Algmino kariaunos žvalgai į palapinę atitempė išsigandusį kruviną žmogų ir pastūmė jį link savo valdovo. Atitemptasis susmuko Algminui po kojomis:

– Va, sugavome šitą netoli mūsų stovyklos. Į nelaisvę paėmėme. Kipšas priešinosi, teko pamokyti. Bus šnipas! – raportavo žvalgas.

– Kas būsi ir kam tarnauji? – Algminas bakstelėjo bato nosimi į belaisvį, kuris gulėjo surištomis rankomis ir baugščiai žvalgėsi aplinkui. Vyras buvo skurdžiai apsirengęs, praplyšusiais batais, ant diržo matėsi tuščia peilio makštis. Jei peilį jis ir turėjo, tai Algmino vyrai atėmė.

– Esu Kąstis, iš vienkiamio piečiau jūsų stovyklos. Žemdirbys aš, žemę dirbu. Atėjau pasižiūrėti, kas netoli mano namų apsistojo, – atsakė belaisvis.

Belaisvis iš tiesų buvo vardu Kąstis, tik ne iš vienkiamio piečiau Algmino stovyklos, o iš Garisdos kuršių kaimo šiaurės rytuose. Garisdos kuršių vadas Grūstis pasiuntė Kąstį pasižvalgyti ir išsiaiškinti, kokia kariauna apsistojo jo gyvenvietės pašonėje, kelia atvykėliai grėsmę ar ne. Kąstis spėjo gerai pašniukštinti, kol buvo sulaikytas. Tik Algminui Kąstis nurodė visai kitą kryptį, kur jis neva gyveno, nes nenorėjo sukelti pavojaus savo kaimui – nežinia, kokie atvykusiųjų ketinimai.

Algminas pažiūrėjo į belaisvį, įsakė parodyti delnus. Kadangi Kaščio delnai buvo suskirdę ir murzini nuo medžioklės įrankių ir darbų lauke, priminė žemdirbio rankas. Algminas patikėjo ir įsakė paleisti suimtąjį. Šiam išėjus iš palapinės, vienam žvalgiui nurodė atsargiai pasekti Kaštį, kur eis.

Kai Kaščiui sargybinis liepė eiti savais keliais, paleistasis pasitrynė užtirpusius riešus ir sparčia ristele pasileido link Minijos upės, tekančios netoli Algmino stovyklos. Priėjęs upę, nusileido skardžiu žemyn prie vagos, atsitūpė, nusiprausė veidą, rankas ir paėjo pakrante keliasdešimt žingsnių į šalį. Slapčia, nepasukdamas galvos, Kaštis akies kraštu žvilgtelėjo į raibuliuojantį upės paviršių. Jis išsyk pastebėjo skardžio viršuje jį sekantį žmogų. Kaštis suprato esąs sekamas, tad nutur-seno krūmais apaugusia Minijos pakrante į pietus – ten, kaip jis sakė sulaikiusiems, turėjo būti jo vienkiemis. Pabėgęs kelio galą, Kaštis užlipo ant skardžio, prisišliejo prie krūmais apžėlusio klevo ir apsižvalgė – persekiotojo nebuvo. Įsitikinęs, kad jo nebeseka, Kaštis pabėgėjo į netoliese augančio miškelio pakraštį, ten susirado prie medžio pririštą savo žirgą. Buvo čia jį palikęs, kai ėjo apžiūrėti Algmino stovyklos. Kaštis dar truputį luktelėjo, po to šoko į balną, paragino ristūną ir nujojo į pietus, prie upės brastos. Ten žirgas su raiteliu perbrido seklią brastą ir atsidūrė kitame krante. Kaščio žirgas užšuoliavo iš upės vagos į plataus lauko pakraštį ir galiausiai šuoliais pasileido į Garisdą, plačiu lanku aplenkdamas Algmino stovyklą kitoje upės pusėje.

Tos dienos vidurdienį Kaštis – sveikas, tik šiek tiek skaudančiais šonais ir kruvina nosimi – jau stovėjo Garisdos pilaitės mėnėje priešais savo valdovą Grūstį.

Šalia Garisdos valdovo nuoširdžiai ir džiaugsmingai šypso-damasis stovėjo Mėmelio pilies riteris ir žvalgų vadas Karlas.

Kaštis nesutriko, nes Karlą pas Grūstį dažnai matydavo. Kaštis papasakojo vyrams viską, ką matė Algmino stovykloje.

Karlas pasivedė Grūstį į menės pakraštį ir pratarė:

– Kaip ir tarėmės, mūsų kariai ir miesto savanoriai atvyks pas tave dar šią naktį, juos priimsi – savo pilaitėje ar aplinkinėse trobose įkurdinsi. Tai bus tau apsauga ir pagalba, jei Algmino kariauna sumanys pulti ar plėšikauti, tavo žmonių turtą niokoti. Atsiųsiu tau tris vėliavas vokiečių karių.

Karlas grįžo į Mėmelio pilį ir komtūrai su Ciglieriu pranešė viską, ką sužinojo apie Algmino kariaunos stovyklą šalia Mėmelio. Dar tą patį vakarą komtūras surinko ir nusiuntė į Garisdą tris vėliavas pažadėtų pajėgų. Joms vadovavo patyręs karys Peteris. Į Mėmelį jau anksčiau buvo atvykusios kelios vėliavas sąjungininkų iš aplinkinių kuršių ir skalvių gyvenviečių, tad mėmeliečiai galėjo suteikti Garisdai pagalbą.

Tuo metu į Mėmelio pilį atėjo žinia iš Livonijos krašto magistro Burkhardo fon Hornhauzeno – pagalba vėluos, nes Livonijos šiaurės rytus puola Vladimiro kunigaikščio Aleksandro Neviškio pajėgos, o Livonijos Kuršo pietus apgulė žemaičiai iš Saulės su sąjungininkais.

„Laikykis, Bernardai, kiek tik gali. Kai iš savo kiemo priešus išvarysime, iš karto atskubėsime tau į pagalbą“, – tokį padaršini-mą nusiuntė magistras.

Ne ką geresnė žinia atėjo iš Prūsijos brolių – Prūsijos krašto magistro Ditricho fon Groningeno. Prūsijos kryžiuočiai sėkmingai persikėlė per Nemuną ties Ragaine ir Kaustritenu, tik netikėtai įstrigo kitoje pusėje, prie Ramigės, nes iš pilies puolė stipri lietuvių įgula, įveldama skubančius pagalbon Mėmeliui Prūsijos kryžiuočius į ilgą ir varginančią kovą. Tai trukdo broliams judėti į pirmyn, nes palikti užnugaryje tokios stiprios lietuvių kariaunos Prūsijos broliai kryžiuočiai negali – būtų nesaugu.

„Laikykites, broliai mėmeliečiai, kai tik sutriuškinsime lietuvius Ramigėje, išsyk pas jus skubėsime“, – tokią žinią atsiuntė Prūsijos sąjungininkai.

Bernardas pasikvietė į pasitarimų kambarį Ciglerį, Valterį ir Karlą, susėdo visi prie Mėmelio apylinkių maketo ir, dėliodami padalinių figūreles, sugalvojo šitokį miesto ir pilies gynybos planą:

– Ant išorinio miesto papilio palisado parapeto Valteris tegul išrikuoja dešimt balistų ir lankininkus su arbaletininkais. Taip artileristai atmuš prisiartinusias priešo pajėgas ir miestas laikysis, kiek gali. Jau vasara, ir kovos laukas priešais palisadą pradžiūvo, jis tvirtas ir sausas. Todėl kai tik bus įmanoma, mēmeliečių raitelių vėliavos ir pėstieji kariai, suformavę „kiaulių galvas“, dengiami šaulių ir balistų šūvių, staigiai ir netikėtai atakuos ir naikins Algmino pagonis, kai anie taps pernelyg drąsūs ir daug jų susirinks šalia palisado.

Laimei, Dirkas suspėjo pastatyti išorinį palisadą rytuose nuo Dangės iki Žvejonės ir taip atsitvėrė gerą gabalą žemės. Geriamojo vandens šulinių mieste yra pakankamai. Mariose pilna vandens ir žuvies, be to, marios miestą saugo iš vakarų pusės. Pavasarinio derliaus gėrybių – pilni aruodai. Mieste daržų, vištidžių ir tvartų yra daug. Mēmelis apsuptas gali ilgai išsilaikyti. Svarbu, kad tik sviedinių balistoms ir strėlių lankams ir arbaletams užtektų. Garisdoje įsitvirtinusios trys vokiečių vėliavos tegul tyliai laukia, kol ateis laikas ir galės iš užnugario gerai pakutenti priešą.

Praėjo dvi dienos. Trečią dieną, auštant, Algmino kariuomenė pasiruošė Mēmelio šturmui.

Į kovines rikiuotes išsirikiavo raiteliai ir pėstininkai, pilnas dėtuves strėlių prisidėjo lankininkai. Akstininkai pasiruošė svaidomas ietis. Keturios balistos buvo paruoštos gabenti prie Mēmelio sienų. Balistų artileristai į vežimus prikrovė pilnus kubilus deguto padegamosioms didstrėlėms. Pėstininkai pasiruošė stumtuvus, kopėčias ir žabų ritinius grioviams užpilti ir sienomis įveikti. Buvo nukirsti ir į vežimus sukrauti rąstai su šlapiomis odomis ir sudrėkintomis malksnomis – jie reikalingi apgulties bokštui pastatyti. Taranai irgi laukė savo valandos. Algmino vėliavos grėsmingai priartėjo prie Mēmelio. Žemaičių kariai sumontavo balistas ir baigė montuoti apgulties bokštą.

Išaušo vaikus vasaros rytas. Dangaus žydrynėje čireno vieversys, kviesdamas visus atsibusti ir keltis. Algminui davus komandą, viena vėliava ginkluotų lankais lengvųjų žemaičių raitelių nuskriejo plačiu lauku link Mēmelio miesto išorinio palisado. Priartėję raiteliai strėlių debesimi apšaudė gynėjus. Mēmeliečiai atsakė taikliais strėlių šūviais. Krito dešimt gynėjų ir penkiolika žemaičių žirgų pasuko atgal nuo sienos, vilkdami balnakilpėse įstrigusius raitelių kūnus.

Virš lauko tingiai sklendę krankliai smalsiai sužiuro žemyn – prasidėjo įdomūs mirties žaidimai. Keisti tie žmonės kartais būna. Vienas kitą žudo, bet nelesa grobio, degina kūnus arba užkasa giliai žemėn. Gal taip atsargas kaupia ar sėklą sodina, kad nauji žmonės žemėje išaugtų?

Algminas susirūpinęs žvelgė į pro šalį žirgų tempiamus karių kūnus, nusmaigstytus strėlėmis, ir davė komandą kitai raitelių vėliavai pakartoti puolimą, dar kartą atakuojant ir apšaudant Mēmelio palisadą. Dabar raiteliai žinos, kur nukreipti strėlių smaigalius. Iš paskos raiteliams Algminas įsakė, prisidengus skydais, eiti mūšin trims pėstininkų vėliavoms: šauliams ir kirviais bei kalavijais ginkluotiems kariams. Pėstininkams pridengus, žemaičių vadas nurodė prie palisado pristumti balistas ir sumontuotą apgulties bokštą. Šalia jo žemaičiai turėjo pristumti ir odomis bei malksnomis dengtus taranus. Dvi dešimtys žemaičių dar pasigriebė žemių stumtuvus ir žabų ritinius – pasiruošė užpilti gynybinį griovį priešais palisadą. Kovos lauke krikdami grasinimus priešui, žemaičiai pajudėjo vieningai ir aršiai.

Priartėjusius žemaičius Mēmelio kariai apšaudė lankų ir arbaletų strėlių lietumi. Valterio artileristai balistas užtaisė akmenų krepšiais ir didstrėlėmis ir taip sėkmingai šienavo priešakinės puolančiųjų gretas. Žemaičių kariai patyrė nuostolių, bet jiems pavyko prie palisado pristumti paskubomis sumontuotą apgulties bokštą, kuriame įsitaisę lankininkai taikliai apšaudė palisado parapete ir aikštelėse besiginančius Mēmelio gynėjus. Krito keliolika gynėjų.

Apžvelgęs mūšio vietą, komtūras Bernardas pamatė iš apgulties bokšto padarytą žalą. Jis taip pat pastebėjo, kad šalia bokšto pastatytos keturios žemaičių balistos užtaisytos didstrėlėmis, kurių pakulas žemaičiai jau padegė.

Palisado rąstai sudrebėjo nuo taranų smūgių – tapo aišku, kad žemaičiai kai kur jau užpylė griovį ir pradėjo daužyti sieną. Apgulties bokšte pasirodė pulkelis kalavijais ir kirviais ginkluotų užpuoliku. Tuoj jie permes tiltelį į palisadą ir per sieną pasipils nesulaikomas srautas priešo karių! Mėmeliui iškilo didžiulė grėsmė.

Staiga pasigirdo iššautų padegtu didstrėlių šurpinantys garsai:

Žiugžd...Žiugžd... Nuskrido keturi ugnies liežuviai virš palisado ir pataikė į miesto namų stogus. Tie užsiliepsnojo, o miestiečiai puolė gesinti. Bernardas nurodė Cigleriui sutelkti būrį stipriausių karių ir kuo greičiau pašalinti šią grėsmę:

– Priešo apgulties bokštas turi būti kuo greičiau atitrauktas nuo palisado ir nuverstas žemėn, o balistos nutildytos.

Cigleris per vartus ir nuleistą tiltą išvedė porą vėliavų karių su kalavijais, ietimis ir kirviais ir dar dvi vėliavas lengvų raitelių. Prisidengdamas ant palisado įsitaisiusių šaulių apsauga, surikiavo karius į „kiaulės galvą“, ir ši formuotė, žvangėdama metalu, pajudėjo link apgulties bokšto ir jį apsupo. Užvirė įnirtingas mūšis dėl žemės plotelio aplink tą bokštą. Lengvieji kryžiuočių raiteliai suko ratus aplink žemaičių apgulties bokštą su balistomis šalia, neleisdami prisiartinti priešo pagalbai. Apgulties bokšte buvusiems žemaičių kariams pavyko iš bokšto permesti tiltelį ant miesto sienos, bet tuo pasinaudojo ne jie, o kitoje pusėje išdygę gynėjai su išgalastais vokiško plieno kalavijais ir aštriomis ietimis.

Vokiečiai nukovė ir nustūmė žemėn porą žemaičių, slinkusių tilteliu, perbėgo į apgulties bokštą ir jį užėmė. Apačioje bokštą apsupę sunkieji vokiečių kariai kontroliavo padėtį, jiems padėjo aplink ratus sukantys lengvieji kryžiuočių raiteliai.

Bokštą užėmę kariai jo viršuje pririšo stiprias virves. Nusileidę žemyn ėmė traukti virves ir versti bokštą žemėn. Bokštas kelis kartus susvyravo, pasisupo ant vieno kampo ir galiausiai nuvirto žemėn, aidint pergalingiems vokiečių šūksniams. Subyrėjo į rąstų krūvą. Krisdamas bokštas palaidojo keliolika žioplesnių žemaičių karių ir porą žemaičių balistų. Taip buvo likviduota bokšto apgulties grėsmė.

Cigleris įvertino mūšio lauko padėtį ir davė komandą savo kariams ginantis atsitraukti už miesto palisado. Vokiečių kariai prisidengė skydais ir atsimušdami kalavijais, kirsdami kirviais bei badydami priešą ietimis, grįžo už palisado sienos per nuleistą tiltą ir jiems atidarytus vartus. Grįždami vokiečiai susirinko sužeistuosius ir parsivežė karučiais žuvusius. Po atsitraukusių pėsčiųjų karių už miesto sienos sugrįžo ir lengvieji raiteliai. Atsitraukimą šauniai ir patikimai pridengė Valterio balistų ir šaulių strėlių šūviai.

Vakarop debesys užtraukė saulę pilka marška, sustiprėjo vakarų vėjas. Mūšis baigėsi, abiem pusėms parodžius savo jėgas ir išbandžius priešininko tvirtumą. Algminas davė komandą surinkti sužeistuosius, žuvusius, išlikusias balistas ir grįžti į stovyklą.

Tą vakarą kilo didžiulė audra. Ji nuplovė kraują mūšio lauke ir išmindžiotą karių ir žirgų žemę pavertė pliuurze. Mėmeliečiai sėkmingai užgesino žemaičių padegamųjų didstrėlių padegtus kelių namų stogus. Nukentėjo trys stogai ir visiškai sudegė vienas namas. Vakarą lietūs galutinai užgesino dar rusenusius namo nuodėgulus ir purvinu vandeniu pripildė apsauginį miesto griovį už palisado. Prie palisado į krūvą suvirtusius žemaičių apgulties bokšto likučius greitai susirinko miesto gyventojai – rąstus panaudos namams ir miesto sienoms sutvirtinti. Miestas susikaupė, laižėsi žaizdas ir laukė, kas bus toliau.

Algminas, grįžęs į savo stovyklą, pyktelėjo dėl nesėkmės ir įsakė skubiai kirsti medžius netolimame miške ir gaminti porą naujų apgulties bokštų. Dvi balistas pavyko išsaugoti, dabar jas

remontavo žemaičių meistrai. Žemaičių vadas labai neskubėjo. Pastatęs šalia kelių į Mėmelį ir Dangės krantuose sargybos postus, nusprendė palaukti savaitę kitą iš dalies apsupęs Mėmelį, mat laivų Algminas neturėjo ir negalėjo blokuoti miesto iš Kuršių marių pusės.

Per tris karštos vasaros savaites Prūsijos kryžiuočiai sugebėjo sustumti pylimus, iškasti griovius ir pastatyti pilaite-forlą šalia Ramigės pilies. Broliams padėjo iš Mėmelio atsįstas žvalgas, kuris perdavė visas žinias apie Ramigės pilį ir skalvius joje. Surinkę pastatytoje pilyje šaunią įgulą, kryžiuočiai atsivėrė Ramigės įgulos keliamą pavojų. Iš naujosios pilies kryžiuočiai dažnai puldinėjo lietuvių ir skalvių jungtinę įgulą Ramigėje ir taip sekino jos gynėjų jėgas.

Pagerėjo ordino padėtis Livonijoje – Burkhardui fon Hornhauzenui pavyko išvaryti Aleksandrą Neviškį su jo kariauna namo, o Kuršo pietus apgulę žemaičiai iš Saulės, apiplėšę keletą mažų Kuršo komtūrijų, patys grįžo į savo žemes. Jie nusprendė pasaugoti prisigrobtą turta, pailsėti ir sustiprinti savo pilių gynybą, nemandydami deivės Laimės tampyti už sėkmės kasų.

Mėmelio komtūras dar anksčiau, jaudindamasis dėl vėluojančios ordino pagalbos, pasiuntė Karlą su nedideliu būriu patrulių, kad šie išsiaiškintų, kur strigo Livonijos sąjungininkai, ir paragintų juos atskubėti į pagalbą.

Karlo būrys prajojo pajūriu šiauryn, link Palangės, ir sutiko dvi Burkhardo vėliavas, keliaujančias smėlėtu pajūriu į Mėmelį. Apsidžiaugė Burkhardas, sutikęs mėmeliečius, ir visi kartu spėriai pajudėjo į pietus – Mėmeliui į pagalbą. Livonijos broliai šiaurės rytuose susijungė su iš Garisdos atėjusiomis trimis riterio Peterio karių vėliavomis ir Garisdos kuršių vėliava. Aplink Mėmelį tą vasarą susidarė sudėtingas ir keistas jėgų išsidėstymas – ko gero, karo dievai Marsas ir Karoris juokėsi vienas iš kito: Mėmelio miestą ir pilį gynė vietinių vokiečių, pilies kryžiuočių ir jiems prijaučiančių kuršių ir skalvių pajėgos. Dalinėje apsuptyje, iš pietryčių pusės užspaudusi pilį ir miestą, puolė

Algmino žemaičių kariauna, o į pačios Algmino kariaunos nugarą kvėpavo besiartinantys Livonijos kryžiuočiai su keturiomis kryžiuočių ir kuršių vėliavomis iš Garisdos pilaite.

Kai Algminui jo žvalgyba pranešė apie besiartinančius iš užnugario kryžiuočius, žemaičių vadas skubiai sušaukė pasitarimą su savo vėliavų vadais ir ilgai svarstė sudėtingą padėtį, į kurią papuolė su kariauna: viena vertus, kryžiuočių pajėgos buvo mažesnės nei žemaičių. Algmino kariauna suskaičiavo pusrečio tūkstančio, gal net ir tris tūkstančius skydų, o Mėmelio miestą kartu su įgula gynė apie tūkstantį karių, iš rytų artinosi nedidelės Livonijos kryžiuočių pajėgos su keturiomis Mėmelio karių ir kuršių vėliavomis – iš viso šešios pėsčių karių ir raitelių vėliavos. Algminas vadams priminė, kad kryžiuočių kariai yra labai narsūs, puikiai ginkluoti, stiprūs ir patyrę, o Mėmelio miestas dar ir įtvirtinimais apsisaugojęs. Taigi, lengvo ir paprasto sprendimo niekas nelaukė. Vienas žemaičių vėliavų vadų, regis, Šalnis, pasiūlė:

– Mes prieš kelias savaites pabandėme ir mums beveik pavyko. Užpylėme didžiąją dalį Mėmelio apsauginio griovio, jau laužėme miesto sienas... Turime pakankamai pajėgų greitai paimiti miestą. Tada išsyk jame galėtume įsitvirtinti patys ir, pasinaudoję užimto miesto įtvirtinimais, atremtume iš rytų prisiartinusius kryžiuočius.

Algminui palinksėjus galva ir pamąščius, o kitiems vadams pritariamai suošus, toks planas buvo priimtas. Vadai nutarė kuo greičiau dar kartą pulti Mėmelį.

Lemiamo mūšio rytas išaušo po kelių dienų. Tas kelias dienas švietė saulė, nelijo ir žemė pradžiūvo. Tai buvo palanku raiteliams.

Algminas dar mūšio išvakarėse apžiūrėjo du naujus apgulties bokštus. Juos žemaičiai iš karto po vado apžiūros išrinko, sukraus į vežimus ir surinko netoli Mėmelio sienos, o prasidėjus mūšiui – nustums prie pat jos. Žemaičių balistų meistras sutvarkė abi išlikusias balistas ir paruošė storai pakulomis apmuturiuotas

galingas didstrēles. Tokios didstrėlės, gerai išmirkytos degutu, bus geras ginklas padegti Mēmelio namus ir įtvirtinimus. Buvo paruošti žemių stumtuvai, šturmo kopėčios su kabliais, taranai ir žabų ritiniai. Mēmelio gynėjai galbūt spėjo sutvarkyti užvers-tus griovius, tad įrangos grioviams užpilti galėjo prireikti.

Po antrų gaidžių mūšio pradžios nekantriai laukė dvi len-gvųjų raitelių vėliavos, jų žirgai nekantriai kapstė kanopomis žemę. Keturios žemaičių pėstininkų vėliavos su išrinktais ga-benti apgulties bokštais ir griovių užpylimo įranga išsirikiavo, laukdamos komandos. Stovykloje Algminas paliks vieną raitelių vėliavą ir tris pėstininkų vėliavas.

– Laikas, vyrai, kylame į kovą! – nuvilnijo Algmino įsaky-mas, ir kariauna pajudėjo iš stovyklos į vakarus, link pilies.

Kariaunai priartėjus prie Mēmelio sienų per dešimt strėlės skrydžių, Algminas davė komandą vėliavoms išsirikiuoti ir pa-siruošti mūšiui. Kariai paruošė balistas, taranus ir šturmo kopė-čias. Skubiai buvo surinkti du apgulties bokštai, apdengti šla-pios odos gabalais ir moliu padengtomis malksnomis. Bokštai laukė, kada bus karių nustumti prie miesto sienos.

Algminas sukomandavo, ir dvi raitelių-lankininkų vėliavos nuskriejo link miesto sienos, ties kuria, apšaudydamos ant jos buvusius gynėjus, prasiskyrė. Raiteliai suko ratus, ties palisadu vis leisdami į besiginančius vieną strėlę po kitos. Ant palisado parapeto įsitvirtinę vokiečių lankininkai atsakė taikliais strėlių šūviais, nukaudami ir sužeisdami dešimtį puolančiųjų, bet žemaičių raitelių buvo daug, jie greitai judėjo ir jų šūviai sužeidė ir nukovė keliolika gynėjų. Iš rikiuotės pasitraukusius vokie-čių karių keitė nauji. Slaugės ir špitolininkas Tomas dirbo be atvangos, traukdami sužeistuosius nuo sienos ir tvarstydami.

Taip prasidėjo mūšis. Puolantiesiems pavyko pristumti ap-gulties bokštus prie miesto sienos, per kuriuos permetę tilte-lius, ant parapeto užsiriogolino kalavijais ir kirviais ginkluoti žemaičiai. Užvirė nuožmi kova, gynėjams pavyko nukauti įsi-veržėlius ir išlaikyti sieną. Už apgulties bokštų įsitaisiusios dvi

žemaičių balistos padegamosiomis didstrėlėmis spjaudė per sieną ugnį į miesto namus. Užsidedę keli namai, pradėjo degti neseniai pastatytos pinigų kalyklos pastatas. Miesto gyventojai suskubo gesinti ugnį.

Komtūras ranka parodė Valteriui į apgulties bokštus, ir Val-teris išsyk viską suprato. Bokštai buvo per arti, kad balistos ga-lėtų juos apšaudyti. Valteris liepė keliems artileristams paimti padegamuosius ąsočius ir, padegus knatus, tiesiog rankomis apmėtyti jais bokštus. Mėtančius ąsočius artileristus pridengė kiti gynėjų kariai. Į bokštus pasipylė padegamieji ąsočiai, pa-degdami juos ir juose įsitaisiusius žemaičius. Abu bokštai buvo atitraukti per ketvertą žingsnių nuo palisado parapeto – per til-telio ilgį, tad moliu ir kalkių tinku padengtam palisadui ugnis nepakenkė.

Algminas stebėjo puolamo miesto sieną su degančiais apgul-ties bokštais. Ten degė ir užstrigę medinėse rąstų konstrukcijo-se nelaimėlių žemaičių karių kūnai.

„Negerai... Iš kur vokiečiai turi tą pragaro ugnį, kuri dega kaitriau už degutą“, – pagalvojo žemaitis, nusibraukdamas pra-kaitą nuo veido.

– Vade, iš užnugario kryžiuočiai puola, stovyklą ir rezervą joje kryžiuočiai jau nušlavė! – pribėgęs sušuko žemaičių karys.

Algminas atsisuko ir išvydo gąsdinantį reginį. Kai stovyklo-je laukusios žemaičių vėliavos buvo užpultos prisiartinusių iš rytų pusės kryžiuočių vėliavų, jos neatsilaikė. Žemaičiai įnirtin-gai kovėsi, kriokdami ir bandydami savo įniršiu nugalėti geriau ginkluotą priešą, bet jie neatlaikė ir pabirusios rezervo pajėgos bėgo link pagrindinės Algmino kariaunos, iš rytų pusės gena-mos kryžiuočių.

Netrukus iš rytų pusės link sustingusio iš netikėtumo Al-gmino jau artinosi aršiai smaigstanti kalavijais ir ietimis bei žvanginanti metalu kryžiuočių „kiaulės galva“, kuriai bandė priešintis pabirusios žemaičių vėliavos. Už „kiaulės galvos“ matėsi sunkiųjų kryžiuočių riterių formuotė, nešina vėliava su